

QUO VADIS? PAUL OTLET overleden

Quo vadis? Waar gaat gij heen, samideano?

Die vraag mag, moet gesteld : in de geesten en de harten heerscht ontzettende verwarring, innerlijke gespletenheid over alles en nog wat; en in die kwelling smaakt men eerder een bitter genot alsof de aanleg voor twijfel en lijden grenzeloos werd.

Ook de Esperantist kan zich blind staren op dit probleem : een vijfjarig stilblijven, een gewisse havening der organisaties, een bedachte zegerust rechtvaardigen dat wel. Overigens iedereen voelt aan dat het moment machtig en eenig is : gaat ook de oorlog niet een schaduwzijde blijken van een geweldig reconstructie-gebeuren?

Terecht verafschuwt de Esperantist vage beginselen, dubbelzinnige toestanden, ontwijkende manoeuvres, onvruchtbare strevings; illusies ruimt hij op, realiteit wil hij, tierigheid, hij wil een bouw zien rijzen — leeft hij dan niet uitbundig en veroverend?

Dan fundeert hij op redelijkheid en gezonde principes : hij vorsch, hij vergeeft, ondervraagt, besluit en heft antwoorden als lichtende toortsen.

Wat beduidt Esperanto voor hem? Een louter taalverschijnsel? Een hulptaal? Een oplossing? Een « Interna Ideo »?

Wat is Esperanto-neutraliteit? Wat geldt neutraliteit in de Esperanto-sfeer? Een mogelijkheid, een noodzakelijkheid? Een ongerijmdheid, eene bekroning?

Worden de krachten gebundeld? Door wie? Op welke gebieden? Met welke oogmerken? Locaal? Landelijk? Internationaal? Fusie? Overkoepeling? Waar is de tooverformule?

Moet vooraf niet elke strekking, eike nond het eigen activeld afbakenen? Verkondigen wat gezaaid wordt en wat en waartoe geoogst? En dan slechts coördinatie of samenschakeling zoeken?

Uit mijne pen groeiden vraagteekens bij de vleet, wij vagen die weg en laten slechts keurige punten na. In volgende bijdragen — standpunten genaamd — vangen wij aan met die zware taak : eene poging om kort en duidelijk een gebinte op te richten over ons Esperanto-ideaal.

Ik heb geschreven : wij, U, lezers, hebt ook nagedacht, U hebt gewikt en gewogen, U zijt onze openbare meening : verklaar Uw opvatting, ik geef haar vorm, ik doe een synthese en daarop vertrekken wij ! (1).

Zeg, samideano, quo vadis? Waar gaat gij heen?

Dr. T. KEN.

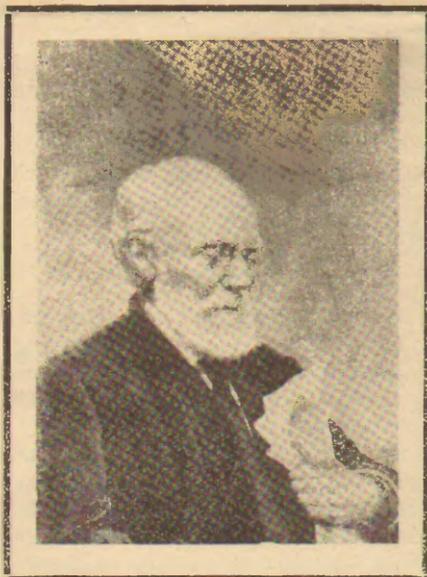
(1) Het is doelmatig gebleken op de geschetste manier een soort breede enquête in te stellen over de aangeraakte punten (en nog wel andere) en gebeurlijk van gedachten te wisselen. Ten einde de talrijke belangstellenden gelegenheid te bieden hun meening te uiten en te staven wordt met de rubriek « Standpunten » slechts begonnen in het nummer van October e. k. U sture ons een bondige uiteenzetting: Dr. T. Ken, langs het redactie-adres om! Uiterlijke datum van inzending: 7 Sept. 1945 Het eerste thema, waarbij U zich niet beperke a.u.b., is : Neutraliteit!

DE ESPERANTO-UITZENDINGEN VAN RADIO-KORTRIJK

gebeuren nu op golflengte 225,5 m. iederen Vrijdagavond om 9 uur.

Stem af en schrijf uwe bevindingen, wenschen e. d. aan den Zender Kortrijk van den B.N.R.O., Rijselstraat 36, Kortrijk.

La sendstacio nepre respondas !

Samen met senator H. Fontaine, Nobel-prijswinnaar voor den vrede, was deze sympathieke geleerde een overtuigd en warm voorstander van Esperanto. Als secretaris van de « Unie der Internationale Vereenigingen », als bestuurder van het « Wereldpaleis », als stichter en animator van 't « Internationaal Instituut voor Bibliographie » (met een weergaloze documentatie over 15 miljoen werken en 100.000 kranten en tijdschriften) is zijn werk in dienst der wetenschappelijke documentatie buitengewoon aanzienlijk. Met « Universala Esperanto-Asocio » en diens voorzitter, Prof. E. Privat uit Genève, onderhield hij geregeldde betrekkingen. Het museum van het « Wereldpaleis » te Brussel bezit een bezienswaardige Esperanto-afdeling. Deze werd, voor den oorlog en door de zorgen van de Esperantisten-vereeniging uit de hoofdstad aangesloten bij den Vlaamschen Esperantistenbond, nog aanzienlijk aangevuld en uitgebreid.

Het afsterven van M. Paul Otlet betekent een groot verlies voor de internationale instellingen.

Onze groote kans

De oorlog is ten einde, en meteen is er een tijd aangebroken die buitengewoon gunstig is voor Esperanto.

De oorlogsmoede volkeren hunkeren naar een oplossing die de vrede ook in de harten brengen kan.

De oorlogspanning is voorbij. Ieder krijgt nu weer de tijd en de gelegenheid om op adem te komen; reeds zoeken de geesten naar idealen.

Eindelijk wordt ook van hoogerhand aandacht geschonken aan het probleem eener internationale hulptaal. Engeland en de U. S. A. staan een oplossing voor, die door andere groote mogendheden niet wordt gesteund. Er heerscht nog geen eensgezindheid, maar aan het talenprobleem WORDT aandacht geschonken !!

Wij, Esperantisten, weten dat een nationale taal, zelfs onder vereenvoudigden vorm, niet de oplossing brengen kan. Wij weten dat Esperanto de eenige oplossing is voor dit dringend probleem. Wij weten dat Esperanto aan de praktijk werd getoetst — en deugdelijk bevonden !

De wereld is rijp voor onze gedachte. Wij hebben tot plicht dit gunstig oogenblik niet onbenut te laten voorbijgaan. Ten allenkante moeten onze vereenigingen hun volle bedrijvigheid hervatten; cursussen moeten worden ingericht, propaganda moet worden gemaakt, en de beweging worden uitgebouwd. We mogen onze krachten niet versnipperen, samenwerking is geboden !!

Laat ons smeden, het ijzer gloeit !!

DE REDACTIE.

Esperanto - Levende taal...

(Uit een lezing van Dr. PRIVAT in de Kon. Vlaamsche Opera te Antwerpen op 24 Augustus 1911)

Alhoewel onze letterkunde natuurlijk nog niet zeer uitgebreid is, hoeveel schatten nochtans liggen er reeds niet besloten onder de veelkleurige omslagen van alle deeltjes eener Esperanto-bibliotheek. In uw kamer, op de planken waarop uw Esperanto-boeken gereid staan, in die vele bladzijden, geprangd tusschen groene en roode ruggen, wat een massa menselijke ondervinding, hoeveel glimlachjes, hoeveel tranen liggen er niet in opgehoopt. Leggen wij de vertalingen ter zijde, waarin de buitenlandsche « samideanoj » ons de ideeën en de kunst hunner nationale schrijvers brachten, en spreken wij enkel over de oorspronkelijke letterkunde. Openen wij die boekjes en volgen wij onze geliefde auteurs van bladzijde tot bladzijde.

Gedurende hun langen of korten weg langs het leven, vonden zij reeds schoone bloemen maar ook doornen, ja ook scherpstekende doornen vonden zij in soms groote hoeveelheid. Enkelen maakten er bloemtuilen van voor hun geluk, waarvan de frissche geur overal vreugde bracht in de harten. Enkelen streelden hun bloemtuilen met zachte handen, hun bloemtuilen der hoop, maar spoedig waaide er een sterke wind en zij zagen hun dierbare, hun langgekoesterde verlangens meedogenloos uiteengeblazen naar de verte toe, te zamen met de gouden blaren van den stervenden Herfst.

Anderen, die niets bezaten of alles verloren, zochten moedig in de doornige struiken en zij ontdekten mooie bloesems, die anderen er nooit vermoed hadden en zij durfden die teere bloesems te verzorgen tot ze schitterend ontkoken in de zon. Zoo kunnen wij ook een groot geluk in het leven vinden als wij maar rond durven kijken, waar anderen achteloos voorbijgaan.

Anderen hielden stil om 's avonds te luisteren naar den droomerigen roep van een kapelleklokje, terwijl weer anderen, den gemeenschappelijken weg verlatend, door de velden zwierven als sierlijke vlinders, schoonheid purend uit bonte bloemenkroontjes. Enkelen deden den jachthoorn van hun bruisende geestdrift luide schallen door den nacht.

Sommigen, flauw door het lijden, murmelen hun stille klacht tegen het wreede lot, maar anderen stortten hun opstandigheid uit als een schuimenden waterval, zwaar vallend en hervallend van rots tot rots en waarvan de echo, dreunend van berg tot berg de vallei vervult met zijn oorverdoovenden galm.

Meer dan een, wanneer de ondergaande zon den avondhemel bloedig kleurt en op bergen of wolken een gouden en paarsen sluier werpt, meer dan een hield zijgend

stil voor een verschgedolven graf, waarin zijn gansch geluk was gegleden. Tusschen deze is er een onzer dichters, die zingt van uit het verre Siberië. Hebt gij reeds zijn gedicht zonder opschrift opgemerkt, dat hij zijn « Verdaj Fajreroj » deed voorafgaan, na den plotsen dood van zijn jonge, geliefde vrouw ?

Er vloden geen volle tien jaren...

Toen stond zij voor 't altaar met mij,
Met bloemen gekransd in de haren,
Gesluierd als bruid — zij aan zij.

En levenloos waren die bloemen,
Vervaardigd door menschlijke hand.
Hoe echter ons vreugde te noemen
Warm juublend door 't wintrende land?

En nu, nog geen volle tien jaren,
Getooid bijna zooals voorheen,
Een levende bloem in de haren,
Kwam zij weer naar 't altaar gereën.

De dood haar het harte versteende,
En legde haar zacht op de baar,
En machteloos weende ik en weende,
In 't groen van de lente, om haar.

Wanneer men in een taal zoo kan weenen, dan kan men bevestigen dat die taal leeft, omdat de menschen in haar voelen, omdat zij er hun heele ziel in legden. En wat geeft het mij, dat in dit vers de rijmen arm zijn of dat er al een enkel mank gaat of dat ik reeds vele kunstiger en schooner eindigende gedichten in het Esperanto heb gelezen...

Wij weten toch dat alle overige gedichten uit het werk van ROMAN FRENKEL (1) kunstig gedreven juweeltjes zijn, terwijl dit geschreven werd met een bevende hand. Dit enkel wil ik vaststellen, dat als wij die verzen lezen, wij den harteklop van een mensch hooren, die zich innerlijk aan ons meedeelt, en dat het niet anders dan in een levende taal zou kunnen uitgezongen worden. Onze dichters gaven ons iets van zichzelf; aan onze taal zetten zij de trillingen over van hun eigen ziel, en zochten zij de uitdrukking in het Esperanto van hun diep-menschelijke impressies.

Met hun zangerige stem gaven zij leven aan onze taal en daardoor werkten zij niet enkel voor ons, maar voor het gansche Esperanto-volk van de toekomst. Wij moeten dus uit ganscher harte onze dichters, zelfs de nederigste, danken, want als de menschen niet meer vertalen in een taal, maar denken, en niet alleen denken, maar voelen en er hun gansche hart in leggen, dan is het een volstrekt zeker feit, dat deze taal een levende taal is.

Vert. : TYNEVERUM.

(1) FRENKEL ROMAN, Rus — was directeur van een gymnasium te Enisejsk (Siberië). Origineele gedichten : « Groene Vonken » (1908); vertaalde « Meinacht » van Gogol (1912), stelde een bloemlezing voor kinderen samen (1911) en werkte mede aan verscheidene tijdschriften.

NIEUWSDROPPELS

* In het Engelsche leger bestaat een « Oorlogsinstituut voor Zelfonderricht door Briefwisseling ». Ook Esperanto staat op het leerplan. Een dergelijke cursus duurt zes maand.

* Reizigers die uit Hongarije komen, berichten dat Esperanto er nog immer zeer is verspreid, ook in werklieden-middens.

* Door bombardement is o. a. de geheele voorraad Esperanto-boeken verloren gegaan der belangrijke uitgeverfirma W. J. Thieme en Cie te Zutphen, Nederland.

* Toen in Duitschland de Esperanto-beweging ontbonden werd luidde het motiveerend rapport, op de Esperantisten doelend : « Zij zijn de praktische internationalisten ».

* « Flandra Esperantisto » bezit nu een eigen berichtgever in Engeland. Het betreft S-ro H. Jacks, 10 Maxwell Close, Mill End, Ricmansworth. Onze lezers zullen aldus beter op de hoogte worden gehouden van al wat in Engeland op Esperantogebied omgaat.

* Te Birmingham wordt sinds meer dan acht jaar met veel succes Esperanto onderwezen in de T. F. Meisjesschool.

* Gedurende den oorlog en ondanks de papierschaarste verschenen meer dan honderd werken in of over Esperanto.

OBSERVOJ

PROPAGANDO.

Al ĉiu propagandisto, kaj a fortiori al ĉiu Esperantisto estas bone konataj la senkulpigoj, la evitoj, la forturnoj kaj ceteraj ruzoj de l' varbotoj. Ili ne havas ĉu intereson, ĉu tempon, ĉu monon por nia afero. Tute ne bagatela, sed diable mal-facila estas la sukceso ĉe specimeno de l' tria kategorio!

Tamen, tian obstinan « monmalhavan-ton » mi varbis kiel abonanton por nia gazeto! Sed, mi konfesu humile, mia duonhora argumentado estis majstra elok-ventajo, kulminanta en la apoteoza fim-frazo: « Jes, kara Sinjoro, vi de nun haltigu dumnokte vian horloĝon, por ke ĝi ne funkcii senbezone, rigardu super viaj okulvitroj, por ke ili ne eluzigu, nutru vin per la truoj de grasa fromaĝo, por eviti la malakriĝon de via porfromaĝa tranĉileto kaj centoble retrovos la monon kiun vi nun elspezas! »

Tiaj estis la celtraiaj argumentoj de

PIK.

« KENNEN EN KUNNEN »

is het schoolblad van de Nederlandsche Afdelingen van de Beroepschool voor Werktuigkunde en Electriciteit in het « Instituut voor Kunsten en Ambachten » te Brussel. In ieder nummer verschijnen een korte oefening of enkele mededeelingen over Esperanto; zulks was zelfs het geval in 11 nummers tijdens de bezetting verschenen! Opsteller van dit schoolblad is leeraar J. Alois.

Er wordt flink geijverd om in deze belangrijke onderwijsrichting met haar vijfduizend leerlingen Esperanto als facultatief vak op het leerplan te krijgen. Inmiddels leeren enkele tientallen studenten de internationale taal door zelfonderricht.

EEN MISLEIDENDE BEWERING.

In « Zondagspost » van 28 Jaanuari 1.1. stelt Fr. Closset **Basic English** voor « als een prachtige gelegenheid om in korten tijd de Engelsche taal te leeren hanteeren ». Deze bewering is onbetwistbaar misleidend. Wie « **Basic** » onder de knie heeft, heeft zich een vervormd Engelsch eigen gemaakt, een caricatuur of soort « petit nègre » van de Engelsche standaardtaal, waarvan hem dienvolgens een verkeerd inzicht werd bijgebracht.

« The Times Weekly Supplement » van 19 Augustus 1944 schrijft: « **Basic English** werd een eerlijke kans geboden, maar het bleek impopulair bij de geallieerden, als zijnde een taal gansch anders dan de taal die zij alle dagen hoorden en die ze zelf wenschten te gebruiken. »

Wie Engelsch leeren wil, doe het stellig niet langs **Basic** om!

BASIC

is een gereduceerde, sterk gedeformeerde vorm van de Engelsche normtaal. Het geeft den student een geheel verkeerd inzicht in het Engelsch. Met zijn beperkten woordenschat (850 woorden, w. o. slechts 18 werkwoorden!) is het enkel voor beperkte doeleinden te gebruiken. Het verplicht begrijpelijkerwijze tot een omhaal van woorden die kinderachtig en lachwekkend aandoet. In **Basic** kan men niet wandelen (walk), maar moet « go for a walk »; noch staan (stand), noch zitten (sit), maar « get on his feet » en « take a seat »; niet zingen, maar « give a song », niet betalen (buy), noch verkoopen (sell), maar « give money for » en « give in exchange for money »!

Het noodzaakt dus tot ongelooflijke acrobatiën. Op zijn best genomen is het een code-taal. Het heeft niet eens de verdienste als inleiding tot het standaard-Engelsch te kunnen dienen. Wie **Basic** leert om Engelsch onder de knie te grijpen komt leelijk bedrogen uit. Hij onder-vindt later dat men in het Engelsch even-goed kan walk, stand, sit, sing, buy en sell als in eenige andere taal, en komt tot het inzicht dat zijn aangeleerde goochel-kunsten nooddelooze balast zijn.

500 MILJOEN ENGELSPREKENDEN?

Evenals Quiévreux in zijn leerboekje « Le **Basic English** sans peine », praat Closset in « Zondagspost » Ogden, den auteur van **Basic** na, die, « pour les besoins de la cause », het niet zoo nauw neemt. Dit blijkt o. a. waar ze beweren, dat meer dan 500 miljoen menschen Engelsch spreken!

Aan de hand der officieele gegevens door het Internationaal Instituut voor Statistiek van Den Haag gepubliceerd, vinden we een totaal van 170 miljoen Engelsch-sprekenden, onderverdeeld als volgt: U.S.A. 106, Engeland en Engelsche bezittingen in Europa 47, Australië 6, Kanada 4, Nieuw Zeeland 1,5, Zuid-Afrika 1, andere kolonies 4,5 miljoen.

De waarheid ligt dus ver beneden het aantal door Ogden en zijn volgelingen vooropgesteld, tenzij ze het totaal aantal inwoners van het Britsch Imperium en van de U.S.A. voor Engelschsprekend willen doen doorgaan. Een grenzeloze naïviteit voorwaar, want met dien maatstaf gemeen zouden wij van nagenoeg 75 miljoen Nederlandstaligen kunnen gewagen!

DE ONTWIKKELING VAN ESPERANTO.

Het wordt erger, daar waar Closset — immer Ogden achterna — Dr. Zamenhof verwijt bij de constructie van Esperanto geen rekening te hebben gehouden « met de moeilijkheden die zich bij iedere taal-ontwikkeling voordoen ». Het is er deze critici klaarblijkelijk om te doen, Esperanto als een taal zonder evolutiemogelijkheid voor te stellen. Een argument dat elken grond mist. Dr. Zamenhof immers schonk ons zijn «lingvo internacia », en het is uit deze **kerntaal** dat zich door het gebruik geleidelijk het Esperanto ontwikkelde.

Al wie een taal gebruikt, beïnvloedt haar ontwikkeling (men denke hierbij aan markante figuren als Luther en Wycliffe en hun invloed resp. op de Duitsche en Engelsche taal). Esperanto is geen uitzondering op dezen regel. Schrijvers als Grabowski, Bein, Kalocsay hebben een merkbaar aandeel in haar evolutie. Sceptici verwijzen we naar de merkwaardige studie van Prof. P. Stojan: « La evoluo de Esperanto » (U. E. A., Genève 1937).

DE STRUCTUURVOORDEELEN VAN EEN KUNSTTAAL.

De persoonlijke beschouwingen van Closset zijn heel wat interessanter: « Persoonlijk zou ik niet willen beweren dat het **Basic English** een panacée is. Misschien voorziet het niet eens en zal nooit kunnen voorzien in de diepere behoeften van de moderne samenleving, doch alleen ten behoeve van bepaalde onmiddellijke en praktische doeleinden. Misschien zal na eenigen tijd opnieuw moeten worden beslist tusschen deze taal, die gemakkelijk de bovenhand kan krijgen en een andere, een geconstrueerde taal, die haar mededinger allicht zal verdringen, omdat ze zekere structuurvoordeelen biedt. »

DE IDEALE HULPTAAL.

Verder schrijft Closset: « De hulptaal naar mijn hart en waaraan m. i. de wereld een dringende behoefte heeft, moet zoo eenvoudig, zoo regelmatig, zoo logisch, zoo rijk, zoo scheppend zijn als maar kan. Een taal met een minimum eischen aan het leervermogen van den normalen mensch, die deze in staat zou stellen tot het verrichten van een maximum arbeid op verschillende gebieden. »

Wij raden Fr. Closset nadrukkelijk met Esperanto kennis te maken, wellicht vindt hij daarin zijn ideaal verwezenlijkt!

GEEN NOODMIDDEL!

Vanzelfsprekend is, dat een internationale hulptaal aan bepaalde minimum-eischen moet beantwoorden, a. d. z.: logische structuur volkomen vrij van onregelmatigheden, fonetische schrijfwijze, beknoptheid, duidelijkheid, precisie, buigzaamheid, eenvoud. Een internationale hulptaal moet bovendien volkomen bruikbaar zijn, zoowel op letterkundig als op wetenschappelijk-technisch gebied. Ze moet bovenal **neutraal** zijn voor alle volkeren!

Basic beantwoordt aan geen één, Esperanto aan al deze eischen. De internationale hulptaal weze een waardig instrument, geen noodmiddel!

To request

of een gevaarlijk... Ultimatum!

De nota van Churchill aan de Gaulle, in verband met de gebeurtenissen in Syrië en den Libanon, wekte zooals men weet, ontstemming in Frankrijk. De uitdrukking « **we request** » gaf aanleiding tot verkeerde interpretatie in het Fransch communiqué, dat sprak van « **nous requérons** », terwijl « nous invitons », zooals « Le Monde » opmerkt, beter zin en draagwijdte van de Engelsche nota hadde weergegeven.

Het is niet de eerste maal, dat verkeerde vertaling internationale spanning verwekt, waar het gebruik van het neutrale Esperanto alle misverstand zou uitsluiten. De oogen der staatslieden zullen vroeg of laat wel moeten opengaan!

eischen door de menselijke organen gesteld: het is nogal normaal en het werkt niet storend. Dit hoeft dan ook niet aangeleerd: er wordt er slechts op gewezen ten einde een al te theoretische en gedwongen uitspraak, de ontkenning van een natuurlijk gebeuren, te voorkomen.

T. v. G.

(1) De voorbeelden werden geput uit: F. FAULHABER, Tra la Labirinto de la Gramatiko, 4^e druk. Uitg. Federatie der Arbeiders-Esperantisten, Amsterdam, 1938, blz. 17-18.

(2) F. FAULHABER, loc. cit., blz. 16-17.

(3) K. KALOCSAY kaj G. WARINGHIEN, Plena Gramatiko de Esperanto, II-a tralaborita eldono, Literatura Mondo, Budapest, 1938, p. 17-18.

LA STUDANTO

DE PHONETIEK (II)

Dr Zamenhof heeft eerder weinig nagelaten op het stuk der fonetiek (fonetiko): twee regels, met de andere vastgelegd in « Fundamenta Gramatiko » en eenige bladzijden van de « Lingvaj Respondoj »! Daarenboven moet als zeer belangrijk aangemerkt de phono-opname eener rede van Dr. E. Privat, over de uitspraak in de internationale taal; die rede dagteekent van het Wereldcongres in 1929 te Danzig gehouden.

De twee regels waarvan gewag luiden:

a) 9. Ĉiu vorto estas legata kiel ĝi estas skribita: ieder woord wordt uitgesproken, zooals het geschreven is.

b) 10. La akcento falas ĉiam sur la antaŭlasta silabo: de klemtoon valt steeds op de voorlaatste lettergreep.

Deze principes huldigen enerzijds het fonetisch karakter der Esperanto-uitspraak en anderzijds, de eenvormigheid zijner accentuatie.

DE PHONETISCHE UITSPRAAK.

Met andere woorden kan men zeggen: in Esperanto beeldt een teeken steeds hetzelfde geluid af en wordt, wederkeerig, een geluid steeds door hetzelfde teeken weergegeven.

Het staat buiten kijf dat, in haast alle talen, het gemis aan dit principe de taak van de leerlingen ernstig bemoeilijkt; hoe verwarrend het moet zijn voor een vreemdeling kan men door eenige voorbeelden uit het Nederlandsch illustreeren. Want ook in onze moedertaal — het schijnt ons evident! — wordt éénzelfde geluid aangeduid door verschillende teekens: zoo de s-klank (in « sport » door s, in « cent » door c, in « mensch » door sch), de k-klank (in « Karel » door k, in « crediet » door c, in « Christiaan » door ch); de e-klank (in « leiden » door ei, in « lijden » door ij); de letters stellen er ook niet altijd hetzelfde geluid voor: zoo klinkt de ch in « kachel » als g, in « Christiaan » als k, en in « chocolade » als sj (1).

In Esperanto cijfert de bestendige verbinding van één klank met één letter die hinderlijke afwisseling uit; bij de verdere studie van het alfabet zal nog meer aangevoeld worden hoe ondubbelzinnig en eenvoudig dit vraagstuk opgelost werd en hoe het voor oog en oor slechts voordeelen biedt.

Uit het fonetisme van de Esperanto-uitspraak vloeien eenige logische gevolgen, die bondig dienen aangehaald: stomme letters (die niet uitgesproken worden) ontbreken volledig, alle klinkers zoowel als medeklinkers worden er gehoord en men treft er geen dubbele medeklinkers aan, tenzij in geval van samengestelde woorden (b.v. ĝustempe); in dit laatste geval wordt overigens, om de welluidendheid en de vergemakkelijking der uitspraak, tusschen de samenstellende elementen, een klinker gelascht (b.v. ĝustatempe).

Men klampe zich nochtans niet, ten allen prijze vast aan de theorie: op die manier werkt men een natuurlijk verschijnsel tegen dat zijn oorzaak vindt in den bouw zelf der spraakorganen. Het weze inderdaad gezegd: een **volstrekt** fonetische taal is uitgesloten. De voorgestelde uitspraak is ten slotte slechts **benaderend**, vermits in de spraak de opeenvolging der geluiden noodzakelijkerwijze een wijziging van de voorafgaande of opvolgende klank teweeg brengt, juist om de uitspraak vlotter en gemakkelijker te maken: zoo wordt in 't Nederlandsch de eerste k van zakdoek haast een Fransche g en wordt bij de verbinding van twee klinkers een soort j ingeschakeld om een hiaat te vermijden (mi-j-auwen; in Esperanto hetzelfde b.v. ki-ĵ-o (2)).

In den regel wordt in Esperanto het fonetisme minder voor wat de klinkers betreft, meer voor wat de medeklinkers betreft, nageleefd; bij een vrij snelle uitspraak stelt men absolute (absolute) vast, ogdek (okdek), lonktempe (longtempe), enz., enz. (3).

De theorie moet dus onderdoen voor de

(Zie vervolg einde vorige kolom.)

OEFENING 3

Hieronder volgen, ter vertaling, een kleine opgave en eenige zinnestels. Gezien de belangstelling, en om den ijver van de « Studantoj » te beloonen, wordt voor deze oefening eene premie uitgelooft. De inzender van een **grammaticaal correcte** tekst, met **nauwkeurige omgezette woordenschat**, ontvangt het fijne werkje « Se aŭskultas la Animo », eene verzameling van uitgelezen gedichtjes van onzen Guido Gezelle, meesterlijk vertaald door samideano H. Vermuyten. Zoo er verscheidene inzendingen in aanmerking komen, zal het lot beslissen.

De deelnemers worden talrijk verwacht langs de redactie om; zij moeten hun inzendingen bezorgen vóór 15 Oogst e. k.

In het nummer van September publiceren wij de modelvertaling met aanduiding van mogelijke varianten en voorzien van aantekeningen, naargelang zij uit de ingezonden oefeningen noodig blijken. Later wordt de winnaar der premie aangeduid.

L. W. — Wie persoonlijk zijn werk verbeterd terug verlangt, verzuime niet een zegel voor antwoord in te sluiten.

Komaan, de gelegenheid gretig te baat genomen! Het loont de moeite wel!!

a) DE VOLMAAKTE VERKOOPEL.

Een firma, die een advertentie had geplaatst, waarin zij een verkooper vroeg, kreeg een brief van iemand, die schreef, dat hij de grootste verkooper ter wereld was.

Zij engageerden hem en gaven hem drie artikelen om te verkoopen.

Een week lang oleeft de man onder water, zonder dat zij iets van hem hoorden. Toen kregen zij eindelijk het volgende telegram:

« Ik ben niet de grootste verkooper ter wereld. De grootste is de man, wien het gelukt is, de drie artikelen aan U te verkoopen. »

b) ZINNETJES.

1. Zijn ervaren blik herkende dadelijk zijn geschrift.

2. Hij stelde onmiddellijk vast dat zij een speelsch meisje was, met haar uitdagende oogen en haar lokkende gebaren.

3. Hij woonde de vergadering bij, alsook Jan en zijn echtgenoot met hun zoon. Nota: de echtgenoot is van Jan, de zoon is van Jan en echtgenoot.

4. Hij oeval zijn dienaar zijn paard zonder dralen te zadelen. Nota: het paard hoort den dienaar toe.

VERTALING VAN OEFENING 2.

Soldato direktis sin al la kapitano, petante dutagan libertempon (1).

« Mia edzino skribis al mi, » li diris, « ke nunmome la butiko estas tiel multklienta ke sola (2) ŝi ne plu sufiĉas por ĝi. »

« Tio estas stranga, » diris la kapitano, « kaj ĝuste hodiaŭmatene mi ricevis mal-longan leteron de ŝi, en kiu ŝi skribas ke, se ŝia edzo petus (3) libertempon por helpi ŝin en la butiko, mi rifuzu (4) ĝin, ĉar li ja nur malhelpos. »

« Dankon, » diris la soldato, movante sin al la pordo. Ĉe la pordo li turnis sin kaj diris: « Mi petas pardonon, sinjoro kapitano (5). Estas du mensagantoj en tiu regimento. Mi bedaŭras ke mi estas unu el ili. Mi ne havas edzinon (6). »

Aantekeningen:

(1) Ook: torpermeson.

(2) Niet « sole », dat « nur » beduidt; het geldt een bepaling van gesteldheid: « sola » geeft de gesteldheid weer van het onderwerp « ŝi », tijdens de werking uitgedrukt door het werkwoord « sufiĉas ».

(3) De voorwaardelijke wijs wordt gebruikt om twijfel, onzekerheid uit te drukken.

(4) Aanvoegende wijs (konjunktivo): geeft de wenschelijkheid weer.

(5) Ook: via kapitana Mosto.

(6) Ook: mi neniam edziĝis, mi ne estas edziĝinta.

LA REDAKCIO RESPONDAS:

Pri la ekzerco de majo: La Oscendanta Abismo.

Kun ĝojo mi konstatis ke la ensenditaj « taskoj » estas bonaj; la « no » estis respektata kaj « sia » anstataŭ « lia » malofitis. Gratulojn! La studentoj vidu supren: ilia laboro estos rekompencita!

Generale, mi rimarkigas:

Op een clubavond: « je » estas evitenda; super « dum » mi preferus « en »: li rakontis ja ne la tutan vesperon!

Woordelijk: laŭvorte (niet: vere, fakte).

Al diversaj:
A. M., M. W., kaj J. C. el Berchem, G. M. St-Kruis-Brugge: ilia tekstos estis resendita kun notoj.

Verda: tre bona traduko. « Faŭki » ŝajnas malpli oportuna ol « oscedi », ĉar la vortludo en la lasta frazo restus senfika (« faŭki » ne povas havi la sencon: « geeuwen uit verveling »).

NIA LITERATURA KONKURSO

Onze letterkundige prijskamp

Zoals in ons vorig nummer aangekondigd publiceren we hier onzen letterkundigen prijskamp.

Het te vertalen letterkundig stukje is « Zusterliefde » van den veelgelezen Vlaamschen schrijver Maurice Roelants.

Wij danken den auteur van « De Jazzspeler », « Maria Danneels » en vnl. van « Alles komt terecht » voor zijn belangeloze en gerede toelating in deze aan Flandra Esperanto-Instituto verleend.

Een letterkundige prijskamp wordt door FLANDRA ESPERANTO-INSTITUTO uitgeschreven. Er aan deelnemen mogen al de abonné's op « Flandra Esperantisto ». Duizend frank prijzen zijn voorzien.

Van de deelnemers wordt verlangd :

1. De vertaling in Esperanto van « Zusterliefde » van Maurice Roelants dat we in dit bijvoegsel afdrukken;
2. Een onuitgegeven kort verhaal, origineel in Esperanto, van 1.500 tot 2.500 woorden.

ALGEMEENE VOORWAARDEN :

1. Het staat de deelnemers vrij voor één of voor de beide prijsvragen mee te dingen. Men mag zooveel inzendingen doen als men wil.
2. De manuscripten moeten getypt of heel duidelijk geschreven zijn langs eene zijde slechts van het papier. Elk manuscript moet steeds in drievoud worden ingezonden.
3. De manuscripten moeten uiterlijk op 15 October 1945 in het bezit zijn van F. E. I.
4. Al de bekroonde manuscripten worden eigendom van F. E. I.
5. F. E. I. behoudt zich het recht voor naar goeddunken het aantal der prijzen te bepalen alsook hun onderscheidenlijk bedrag, gebeurlijk het totaal voorziene bedrag niet integraal toe te kennen, dit alles naargelang de waarde der inzendingen.
6. Ieder deelnemer zal elk ingezonden manuscript van een motto of gelegenheidspseudoniem voorzien. Zijn naam of adres mag noch op zijn manuscripten, noch op eenig begeleidend schrijven voorkomen of HOE DAN OOK blijken, maar moet onder gesloten omslag ieder manuscript vergezellen. Buiten op deze omslagen zal ieder deelnemer zijn motto of gelegenheids-pseudoniem herhalen.
7. Inzendingen die niet stipt aan de algemeene voorwaarden voldoen komen niet in aanmerking.
8. Den uitslag van den prijskamp wordt in « Flandra Esperantisto » afgekondigd. De beste vertaling en de bekroonde korte verhalen zullen in « Flandra Esperantisto » verschijnen.

ZUSTERLIEFDE

door MAURICE ROELANTS

Er zijn nog mooie exemplaren van zusters. Daar hebt gij de dochteren Dierickx. De oudste is dr. Rosa, die in de intimiteit Rosetta wordt genoemd. Toen zij de klassieke philologie bestudeerde werd zij door haar jongen buurman ten huwelijk gevraagd. Die jonge buurman was industrieel. Sinds hij op het kantoor van zijn vader kwam ging hij haar dagelijks voorbij en schoot als automatisch vooruit, nadat hij haar al kleurend een diepen groet had gebracht met zijn bolhoed. Hoe lang kon dat al geleden zijn? Rosetta was toen net aan de universiteit. Zij zou eindexamen doen. Zijn vader stierf. Hij had een beschaamden rouw, want hij stak na zijn morgengroet onmiddellijk de straat over als iemand die zich haast om niet in andermans aanwezigheid in tranen los te barsten.

Rosetta geraakte er door verteederd. Zij sprak over hem met haar zuster Maria. « Och arme! » zei de jonge Maria, die uiterst opgewekt maar ook uiterst gevoelig was en van achter een gordijn op de eerste étage de ochtendontmoeting als een aandoenlijk spektakel begon gade te slaan. Er kwam op den duur wat regie bij te pas. Maria zat op wacht op haar uitkijkpost. Als de jonge industrieel met den beschaamden rouw ter hoogte van den papierwinkel was riep Maria : « Rosetta, starten! »

Zij riep het als een kostelijke grap, maar zij hield haar adem in toen de ontmoeting daar onder haar blik gebeurde. Er was iets zeer teeders in zijn oogen, waarover zijn lange wimpers soms even toelagen als liep hij een eind in een droom. Eens deed hij zijn wimpers traag open om een wonderlijk schuchteren blik op Rosa te laten rusten en er gleed waarachtig een vreemde vochtigheid over Maria's oogen, die plotseling met natte sterren waren omringd.

***

Er kwam de volgende dagen 'n eigenaardige langmoedigheid over haar, toen zij den jongen man zag naderen. Zij kwam een paar maal te laat met haar vertreksien : « Rosetta, starten! » Hij en Rosetta aarzelden in de straat. De orde der dingen was verstoord, omdat zij elkaar niet hadden gekruist tusschen de papierzaak en de lantaren vóór het huis. Zij zagen beiden om, groetten met verdubbelde toewijding en als 't ware zich excuseerend.

Toen dat enkele malen gebeurd was en Rosetta 's middags thuiskwam omhelsde Maria haar met een zonderlinge opwindning, waarin evenveel schroom als opgeschroefde vrolijkheid vermengd was :

— « Ik kan het niet goed meer lijden dat hij u zoo hartelijk begroet. Ik ben jaloesch. »

— « Maria, Maria, houdt ge van hem? » vroeg Rosetta verbaasd. Maria boog het hoofd als onder een zware schuld.

— « En gij? »

— « Ik? » Rosetta lachte uitbundig,

bijna te luid. Het had zelfs kunnen lijken alsof er een bittere overspanning door haar lach heenklonk.

— « Neen kindje, Marialief! »

En zij zoende haar zuster op het voorhoofd.

Zij steide voor de rollen om te keeren. Zij zelf zou de regie over het starten voeren. Maria zou op dit oogenblik de voordeur toeklappen en even een wandeling doen.

— « Voor wie ziet ge me aan? » vroeg Maria trotsch en verbolgen. Zij stond op het punt te schreien, maar lachte gauw liefkoozend. Rosetta en Maria besloten in een wedijver van voorkomendheid alles op zijn gewoon beloop te laten.

***

Rosetta moet echter de kunst verstaan hebben om aan de morgenbegroeting haar liefelijke bekoring te ontnemen. Misschien liep ze wat stijver. Misschien kostte het haar geen moeite om koel de lippen toe te nippen en afwijzend strak voor zich te zien, terwijl ze hem een kort knikje gaf. Wat er ook van zij, de jonge industrieel geraakte er spoedig door in groote verwarring. De beschaamdheid deed hem vluchten. De ontredde daarentegen maakte hem ondernemend. Hij schreef haar een brief, die het midden hield tusschen een zakelijke offerte en een aandoenlijke bekentenis. Zij trad hem den volgende dag een beetje bleek maar niettemin zelfbeheerscht te gemoet. Zijn handen rezen reeds omhoog om haar handen met verrukking te ontvangen. Haar handen raakten inderdaad zijn handen aan, maar de huivering voer terug naar haar hart en reeds glimlachte zij.

— « Ik studeer. Ik heb mijn gedachten op de studie gezet. Maar met die daar zult gij gelukkig zijn, met mijn jonge zuster. »

Hij keek verbouwereerd omhoog, daar waar zij geweest had. Hij zag een verwonderd meisjesgezicht, dat angstig en vol overgave was. Hij zei : « Pardon ». Hij zei het tot een rechten rug, die zich stijf rechttop verwijderde : tot Rosetta.

Hij saluerde aarzelend met zijn hoofd, voor de eerste maal in een andere richting : die van Maria.

Twee maanden later trouwde de jonge industrieel, — heb ik gezegd dat hij Herman Noteboom heette? — met Maria. Herman en Maria straalden op het bruiloftsfeest, wanneer ze elkaar aankeken. Er kwam alleen een kleine onrust over hen, toen zij dr. Rosetta, — zij had juist gepromoveerd, — het feest met vrolijke verhalen en haar parelenden lach hoorden kruiden. De spijsen, de drank en hun jong geluk, alles deed ten slotte een zoete verdooving overheerschen. Het offer was volbracht. Het offer was aanvaard. Er zijn nog mooie exemplaren van zusters.

***

Het is soms een voorrecht schrijver te zijn. De menschen beschouwen u licht als een biechtvader, al vinden ze u een stillen getuige, die niet voor eigen rekening leeft, liefheeft en lijdt. Zij nemen u als confidant, die op aarde verblijft om raad te geven. Na twintig jaar huwelijk heeft Maria mij toevertrouwd, dat zij het geluk uit de handen van haar zuster heeft ontvangen. Dr. Rosa Dierickx heeft als leerares een mooie carrière gemaakt en is tweemaal in het leven diep ongelukkig geweest.

— « Zij is weduwe en ik ben door de dokters opgegeven... »

Maria is geen dwepende bakvisch. Zij ziet er bleek en diaphaan uit als een zwakke zon in Octobermist, maar vastberaden.

— « Spaar mij ijdeln troost. Ik weet wat ik zeg. » Waarom haar in haar stoïcisme te doen wankelen? Er is trouwens niets weeks in haar houding of haar woorden, alleen een groote ernst, dien zij met een moedig lachje wat mildert als hij te plechtig wordt.

— « Als gij mij geen raad kunt geven, aan wien moet ik er dan vragen? Herman is een voortreffelijke man, een man van zaken en in zaken practisch, maar daarbuiten, in hartsaangelegenheden, zonder verbeelding en overdreven schuchter »

Ik zoek tevergeefs in mijn verbeelding wat Maria van mij wel als raad verwachten mag. Ik wacht in spanning.

— « Als ik er niet meer zal zijn... (zij onderzoekt streng mijn oog, of ik minder moed zal hebben dan zij om de werkelijkheid te zien, zooals zij is...), dan moet Rosa met Herman trouwen. Wat moet ik doen om met die zekerheid te kunnen heengaan? »

Ik buig het hoofd. Ik stamel iets als :

— « Zoudt gij dat niet aan het leven zelf overlaten? » Maar zij ziet mij teleurgesteld aan.

— « Ik heb mijn deel gehad. Ik zou net zalig vinden als Herman bezorgd was, gij verstaat mij wel, als hij in de goede handen viel, waarvan hij altijd heeft gehouden. Ik zou het zalig vinden als ik Rosa kon gunnen wat ze mij heeft gegund. Geef mij raad... » Nooit zag ik tranen zulken gelukzaligen glans leggen op een gelaat als toen ik de verbintenis had aangegaan met Rosa en Herman te zijner tijd te spreken.

— « Als dat waarlijk noodig mocht zijn... » Maar zij bestraft mij eerst met een strengen blik, alsof zij beduiden wou : — « Ik ben sterk en durf den dood in de oogen zien. Kunt gij mij niet behandelen als iemand die sterk is? » Daarna neemt zij mijn hand. Wat een vrouw, die zoo simpel en pathetisch met een handdruk kan danken.

***

Maria is dood. Ik heb maar weinig van haar moed geërd. Ik lijd als ik met haar zuster spreek. Maar zij, zij lacht mij uit :

— « Wat is dat voor raaskallen? Ik zou van Herman hebben gehouden! »

Zij bijt op een baptisten zakdoek, rijt hem met de tanden in reepen.

— « Ik heb bovenal van mijn zuster gehouden. »

— « Moet gij dan haar opperste gebod niet opvolgen? »

— « Niet voor mij! »

— « Neen, om harentwille. »

Zij vecht met een glimlach, onder het schudden van haar hoofd, met een smartelijke aandoening. Sommige dingen in het leven komen te laat en er zijn herinneringen die een engel laten in het hart.

— « Gij hebt altijd van uw « zuster » gehouden. Het is nog waar. »

Er is geen zweem van ironie in mijn simpel gezegde dubbelzinnigheid.

Zij buigt het hoofd, nog in tweestrijd, maar de aanvaarding stijgt reeds in haar, traag, zooals het water in een leeggepompten put. Zij legt haar hand in mijn hand, alsof ik haar voor mij had gevraagd. Het is lastig altijd confidant te zijn in het leven. Maar ik zucht en ben gelukkig. Met de hulp van den tijd hoop ik in Maria's opzet te slagen. Want Herman stikt in schuchterheid, alsof hij een beroerte kreeg, ziet onhandig op, en weldra gaat zijn beroerte in een beschaamden glimlach over.

Libro nepre rimarkinda kiu instigos vin al pripenso kaj medito, kies enhavo plejversajne foje-foje havos vian malaprobbon, eble vekos vian indignon, sed kiu estas de komenco ĝis fino malenuiga :

Leteroj de E. Lanti

skribitaj en plej diversaj landoj de nia planedo, en norda Narvik, en suda Sidney, en Portugalujo en Japanujo, k.t.p. pri temoj plej diversaj, pri Esperanto, bolŝevismo, sennaciismo, judismo, moralo, budaismo, japanaj virinoj, k.t.p. en stilo modele flua kaj vivanta, de eminenta Esperantisto akre observema kaj originalmensa.

Ampleksa libro 272 paĝa; ilustrita kaj kartonita : fr. 65.—

La disponebla kvanto estas limigita !

MENDU CE LA LIBRO-FAKO DE FLANDRA ESPERANTO-INSTITUTO

Van Hier en Elders

ESPERANTO-KOMITATO INTERGRUPA ANTWERPEN STEEKT TERUG VAN WAL

De eerste vergadering sinds het einde van den oorlog van E.K.I.-Antwerpen werd gehouden op 20 Juni jl. in aanwezigheid van het volledig bestuur en van een talrijke schaar afgevaardigden der plaatselijke Esperantistenverenigingen.

Een echte geest van ware verstandhouding kenmerkte deze vergadering. Zulks biedt ruime mogelijkheden voor de toekomst.

Voor de eerstvolgende maanden werd een werkplan vastgelegd waarvan hier de voornaamste punten volgen :

1° Den eersten Woensdag van iedere maand houdt E.K.I.-Antwerpen een vergadering waarop alle Esperantisten worden uitgenodigd. Het eerste van deze onderonsjes ging door op 4 Juli l.l. in 't Esperanto-Domo, Lange Leemstraat 127, te 20 u. met S.ro Faes als spreker.

2° Een gemeenschappelijke Esperanto-cursus in 20 lessen wordt in het Esperanto-Domo ingericht. F.ino Jacobs zal den cursus leiden. De cursus vangt aan op 30 Juli a.s. te 20 u. Al de plaatselijke Esperantistenverenigingen worden verzocht er hun leerlingen naartoe te zenden.

3° De noodige voetstappen zullen worden gedaan opdat het stadsbestuur terug haar officieele Esperanto-avondleergangen zou inrichten.

4° Er bestaat mogelijkheid dat E. K. I. Antwerpen eerlang om de week over een kwartiertje zendtijd zal beschikken in den lokalen zender.

5° Op 15 December, bij gelegenheid van Zamenhofdag, wordt door E. K. I. een groot Esperantistenfeest georganiseerd.

Het bestuur van E. K. I. Antwerpen werd als volgt hersamengesteld : M. Jau-motte, voorzitter; Dr T. van Gindertaelen, ondervoorzitter; Fr. van Dooren, sekretaris; J. Beeckmans, penningmeester; Faes, feestbestuurder.

ANTWERPEN. — De Esperantistenvereniging voor arbeiders « **Solidareco** » is nu in volle bedrijvigheid. Elken Woensdag vergaderen de leden in hun eigen clublokaal : Plantijn en Moterlei 97.

Al de leden van « **Flandrema Grupo Esperantista** », deze eens zoo bloeiende Esperantistenvereniging, worden dringend verzocht zich in verbinding te stellen met de secretaresse, F.ino Keverijn, Heuvelstraat 187, Hemiksem.

Met vreugde vernemen we dat « **La Verda Stelo** », deze oude Antwerpsche Esperantistenvereniging, haar bedrijvigheid hervat. Voor inlichtingen wende men zich : Esperanto-Domo, Lge Leemstr. 127.

BREEDENE. — In het krijgslazaret werd door S-ano B. W. Latimer uit Workington met succes een Esperanto-cursus gegeven voor een twaalfstal soldaten van verschillende nationaliteit.

BRUGGE. — Een zomercursus voor gemengd publiek werd ingericht waaraan een twintigtal personen deelnemen.

BRUSSEL. — Het coördinerend Esperanto-comité uit de hoofdstad organiseerde een Esperanto-cursus voor meergevorderden in « Casa d'Italia »; 25 belangstellenden lieten zich inschrijven.

E.K.I.-Brussel geeft nu ook een gepolycopieerd bulletin uit. Losse nummers zijn bij F.E.I. verkrijgbaar tegen 1 fr. in postzegels.

E.K.I.-Brussel verzamelt het noodige materiaal voor een Esperanto-tentoonstelling te houden in een der grootwarenhuizen der hoofdstad.

KONTICH. Wij vernemen met genoegen dat de ijverige voorzitter van de plaatselijke Esperantistenvereniging **Gojo kaj Laboro**, Mevr. De Kock-Criel, die naar Duitschland was weggevoerd, in goede gezondheid verkeerd. Haar behouden terugkeer wordt door de leden met ongeduld tegemoet gezien. Belangstellenden voor Esperanto wenden zich te Kontich tot secr. L. De Wit op adres : Grootte Steenweg 111, Waarloos.

RADIO-LILLE EN ESPERANTO. — De Rijselsche zender geeft terug regelmatig iederen Zondagmorgen van 9.15 u. tot 9.30 u. op golflengte 248 m. een Esperanto-uitzending : telkens een propagandapraatje en een les. Ook hierop afstemmen, beste lezers, en niet vergeten uwe sympathiebetuiging te zenden !

ONZE ESPERANTO-PUZZLES met premies

AANDACHT : men raadplege een vorig nummer voor wat betreft het premiestelsel en de opmerkingen aan de deelnemers.

OPLOSSING VAN PUZZLE Nr. 2

Horizontaal : 1. popular. — 2. ok — cejan — em. — 3. ofer — stat. — 4. akra — alud. — 5. viand — mueli. — 6 ink — unu — gol. — 7. asbesto. — 8. disk — arom. — 9. mir — kin. — 10. li — adres — de. 11. utopi. — ĉifon.

Verticaal : — 1. do — aviad — lu. — 2. kokin — imit. — 3. trakasi. — 4. ocean — skrap. — 5. per — dub — di. — 6. uj — neŭtr. — 7. las — nus — ec. — 8. antaŭ — taksi. — 9. alegori. — 10. etulo — ondo. — 11. am — dilem — en.

PUZZLE NUMMER 3.

Oplossingen dienen ingezonden vóór 15 Augustus e. k.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
2	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
3	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
4	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
5	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
6	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
7	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
8	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
9	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
10	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
11	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□

Horizontaal :

- Afgepaste hoeveelheid voedsel voor elk individu (R); — opnieuw bruikbaar maken (R).
- Ruimte tusschen bepaalde grenzen (R); — vloeistof uit dierlijke, plantaardige of minerale stoffen (R); — orders van een meerdere uitvoeren (R).
- Sluiten door middel van een bout (R); — wederrechtelijk aanspraak maken (R).
- Doende zijn (R); — zoo volmaakt mogelijk model (R); pers. vnv.
- Voorvoegsel; — abstractie beschouwd als werkelijk bestaand (R); — telwoord.
- Energie missend (R); — geluid weerkaatsend (R).
- Dier, op het land en in het water levend (R).

8. Lichaamsdeel (R).

9. Verboden aan te raken (R); — met voordeel bruikbaar (R).

10. Wijze waarop men den tijd indeelt, door van een zeker punt af beginnen te rekenen (R); — voorstelling (R); — in een zekeren toestand brengen.

11. Vogel; — groote hoop (R).

Verticaal :

- Aangename verblijfplaats (R); — dat waarover men spreekt (R).
- Eerste oorzaak (R); in het kaartspel (R).
- Blijvend en in hooge mate aanwezig zijn (R); — voorzetsel; — in het water dompelen (R).
- pers. vnv.; — kleedingstuk (R).
- Vnv.; — te niet doen (R); — jong (R).
- Klier (k); — gewild onduidelijke vermelding.
- Voorvoegsel; — den geest op iets concentreeren (R).
- Voorzetsel; — losweken (R).
- Voorzetsel; — omhulsel om iets in te bergen, aan één zijde open (R); — vnv.
- In hooge mate verachten (R); — bouwstof (R).
- Methodisch in een daartoe bestemd schrift noteeren (R); — meubel (R).

ANONCETOJ

INTERESIGANTOJ petu niajn listojn de okazaj ofertoj, uzitaj libroj, malofataj ! F. E. I., P. van Humbeekstr. 3, Brussel-W.

KENT U « PACO KAJ JUSTECO », het maandschrift van de Brugsche Esperantistenvereniging aangesloten bij F. E. I. ? Verschijnt gehectografeerd onder gedrukten omslag en bevat interessante bijdragen die ook U aanbelangen. Proefnummers verkrijgbaar bij Drs. F. Roose, J. en M. Sabbestraat 12, Brugge.

MI DEZIRAS ĈETI jarkolektojn de « **Sennaciulo** ». Ofertojn peras F. E. I.

LOSSE NUMMERS VAN F. E.

- zijn te koop :**
- te Antwerpen : **Esperanto-Domo**, Lange Leemstraat 127.
  - te Brussel : Boekhandel « **Des Sablons** », hoek Bodenbroek- en Regentiestraat.
  - te Brugge : Boekhandel « **Unicum** », Lange Rei.
  - te Turnhout : Boekhandel « **De Pelikaan** », Otterstraat 68.

JAĤTO VETURAS EL...

« KRIMINALROMANO »

Verkis : Deck Dorval.

El la flandra : D.ro T. Ken

CAPITRO 2a.

Kant ne estis la unua surloke. La kapitano Joost, jus venante de la ponto, antaŭis la inspektoron kaj tenis baraktantan mariston ĉe la kolumo. Malantaŭ ili, apogante sin ĉe ferdeka tableto, staris la grafino de la Fosse, kretblanka de angoro, senesprime fiksrigardante antaŭ sin. Kvazaŭ laca, ŝi trotis sian frunton per mano kaj trajto de profunda abomeno kuŝis ĉirkaŭ ŝia buŝo.

Kant, timante ke ŝi ĉiumomente svenos, rapidis al ŝi kaj helpis ŝin en seĝon. Tamen ŝiaj okuloj eĉ ne sekundon deturniĝis de la kapitano Joost, kiu nun ambaŭmane tenis sian kapiton ĉe la gorĝo, kvazaŭ li tuj volus strangoli lin.

« Lasu min, Maljuna, malbenon, lasu min, mi diras al vi, » la maristo grumbliis kun dika lango.

Li videble estis ebriega. Kant klare vidis kiel la okuloj elkaviĝas kun besta esprimo kaj kiel, sur la frunto, la arterioj ŝvelas dikaj.

« Lasu min, malbenon, lasu min, mi sufokiĝas, mi sufokiĝas... »

« Se vi ne silentas kaj se vi ne kvietas, mi batas vian ebrian, stultan kapon kontraŭ la pavezon, » kriegis la kapitano Joost, kies kolero ankoraŭ pliigis kiam li rimarkis ke la brueganto estas maristo, dungita ĵus antaŭ la foriro, por anstataŭi malsaniĝintan ŝipanon. Lia kapto ĉirkaŭ la kolo de la viro fariĝis pli potenca, tiel ke tiu kuntiriĝis de doloro.

Li pendis en tiuj firmaj manegoj kiel amaseto da homa mizero kaj ĉesigis ĉiun reziston. Liaj brakoj malforte ŝvingiĝis suben kaj li ŝajnis ja nano kompare kun la kapitano, kiu staris antaŭ li kiel minaca giganto kaj kontinue traskuis lin.

La kapitano Joost estis fortikulo, eble ne tiom granda kiom Kant, sed kun barela brusto kaj paro da vilaj gigantomanoj ĉe du tre muskolaj brakoj, kiuj pendis ĝis la genuoj.

Intertempe pluraj personoj jam alkuris. Sipservistino helpis la grafionon per botelito da etero. La Profesoro De Groot kaj la notario Van der Meersch (5), ankaŭ ektimigitaj, venis per sciigaj pri la okazajo. Ankaŭ la komponisto Jean Dubois (6) alurĝiĝis kaj atentis nur la grafionon.

Kant, kiu komprenis ke tie ne fariĝis io tiel speciala, devis nevole rideti kiam li

vidis Dubois tiel diligente okupata.

Jam delonge li travidis ke tiu volonte ludis la Donjuanon. Ankaŭ same nun. La viro impresis iom komika en sia helruĝa jakso, sur kiu la bluaĵ butonoj kontrastis kiel cejanoj en papavkampoj, kaj estis amuze rigardi kiel li provis, per ĉiuj rimedoj, kuraĝigi la grafionon.

Rimarkante ke ankaŭ Doktoro Gulopez ŝajnis amuzata de la dandado de Dubois, Kant iom okulumis al li.

Sed tiam ree sonis la senhelpa protesto de la nula vireto, kiu estis ankoraŭ premdata en la pugnoj de Joost :

« Lasu min ! Lasu min !... »

« Kion tio signifas ? »

Estis Maxton mem, kiu faris tiun demandon. Lia voĉo tonis kviete, base kaj metale malmole.

Apogante sin sur sia bastono, li tie staris kiel bildo de maljuno kaj malforto kaj, malgraŭe, eliris el tiu malforta, malsaneca viro impresio kiu tuj inspiris respekton al ĉiuj.

Liaj grizaj okuloj rapide glitis de la ebriulo al la grafino kaj tiam ree al la kapitano.

« Nu ?... »

Ankoraŭ pli frosta kaj pli basa ol ĵus lia voĉo estis.

La kapitano Joost iom tusetis :

« Mi estis sur la ponto, sinjoro Maxton, subite aŭdis krii kaj trovis ĉi tiun triponon antaŭ la grafino. Mi ne ĝuste scias kion li faris. Certe estis io bela ! Eble la sinjorino mem informos nin pri tio. »

La grafino de la Fosse kajesis. Ree io kia rugiĝo aperis sur ŝiaj vangoj kaj ŝi ŝajnis grandparte rekonkerinta la sinregadon.

Por la tioma fojo Kant rimarkis ke ŝi estas virino malofte bela kun sia malbrite roza vizaĝeto kaj la gagate nigraj haroj, kombitaj iom flanken, sia svelta staturo en hajlblanka robo.

« Mi legis libron kaj abrupte tiu terura viro staris antaŭ mi. Li maloportunis min per siaj abomenaj ebriaĵ diroj kaj, kiam mi kolera volis foriri, li kaptis mian manartikon. Mi kredas ke tiam mi kriis. Mi timas ke mi perdis la kapon. »

Iom konfuza, ŝi ridetis, kvazaŭ por ekzuzi sin pri tiu manko de sinregado kaj tial aspektis ankoraŭ pli rava.

« Kaj, ĉu tiu krudulo doloris vin, plej kara ? »

Estis la grafo de la Fosse, kiu nun jus alvenis. Li dolĉe prenis ŝian manon en la sian, tiel reprenante la rolon kiun ĝis tiam Jean Dubois tiel majstre ludis.

« Ne ! Fakte ne tiel gravis, » ŝi mallaŭte respondis, « sed bonvolu konduki min al mia kajuto, Mi ŝatus iom ripozi. »

Si iom rigardis al Maxton, kvazaŭ petante lian konsenton.

« Agu tiel, sinjorino, tio certe plibonigos vian farton. Bonvolu akcepti miajn ekzuzojn pri la bedaŭrinda okazajo. Mi zorgos ke io simila certe ne plus okazu. »

Ridetante la grafino dankis kaj akceptis la galante prezentatan brakon de sia edzo.

Kun mallonga, apenaŭ percepeble klino, Maxton lasis ilin pasi.

Sekve, li turnis sin al la kapitano :

« Konduki tiun ulon tien kie li ne plu kaŭzos embarson. Poste, ni ree parolos pri tiu kazo, » li koncize diris, turnis sin kaj foriris per la mallongaj, regulaj paŝetoj, tiel karakterizaj por malsanema grandaĝulo.

Nur vespere, ĉetoble, oni revidis la milionulon.

Surŝipe, la tagmanĝo ĉiam estis la ĉefokazajo.

Maxton mem malofte konsumis la manĝojn, pro la ekstreme severa dieto kiun li devis observi. Li ankaŭ ne trinkis, kio ne malhelpis ke la « **Marfalko** » havis senegalan vinkelon. Kaj ade Maxton insistis por ke neniam oni rezignu ion pro li.

Estis la deziro de la maljuna milionulo ke oni ceremonie vestu sin por la tagmanĝo, pro kio ĝi surŝipe estis ankaŭ la nure etiketa okazajo.

La grafino de la Fosse ŝajnis jam forgesinte la travivitan aventuron kaj nun mem mokis la spertitan angoron.

Maxton, ĉiam bona gastiganto laŭ sia kvieta, afabla maniero, tiun vesperon humoris kore, preskaŭ gaje. Li eĉ ŝercis kun siaj gastoj kaj sukcesis vivteni la konversacion en la sufiĉe granda kompanio kiu ĉetabliĝis.

Krom Maxton mem, ĉeestis la grafo kaj grafino de la Fosse, sinjoro kaj sinjorino Steinmann (7) kun sia filo Alex (8) kaj ties bela fianĉino, Stella Sterlen; Majstro V. d. Meersch, la notario; Jean Dubois, la konata operetkomponisto; Profesoro Doktoro De Groot kaj lia edzino; fraŭlino Durlat, la privata sekretariino de Maxton; Doktoro Gulopez, la ŝakmajstro kaj Kant.

Post la kafo, la sinjoroj iris al la fumejo por ludi ŝakparton. Ĉiam oni faris tion, kiel ajn la sinjorinoj trovis ĝin teda. Nur Yvonne (9) Durlat ŝajnis interesiĝi pri la ludo kaj eĉ foje petis al Doktoro Gulopez inicii ŝin.

Maxton mem estis fanatika ŝakludanto

kaj lia originaleco instigis lin elekti ĉiujn ĉeestantajn gastojn inter siaj ŝakludantaj konatoj.

Doktoro Gulopez samtempe ludis kontraŭ la juna Steinmann, Van der Meersch, Dubois kaj grafo de la Fosse kaj sufiĉe facile venkis la kvaron, dum Kant nulludis kontraŭ Maxton, kaj gajnis la repartion jam en la mezludo.

Prema varmo regis en la salono kaj, tuj kiam la kompanio disiris, Kant direktis sin al la ferdeko, por fumi pipon en la freŝo de la vespero.

Estis sorĉonokto. Dolĉa, apenaŭ sentebla venteto karesis la ŝipon kaj lulkantis en la ŝnuraro kaj la kabloj. Per unutona bruadeto la maro zorgis pri konvena akompano kaj miloj da steloj helis sur la blunigra ĉielo. Kant kliniĝis sur la pavezon kaj ĝuis. Estis agrable aŭskulti en la nokta silento eĉ la mallaŭtan zumadon de vibrantaj turbinoj.

Du siluetoj proksimiĝis, viro kaj virino.

Tuj lia ekzercita okulo rekonis lian amikon, la ŝakludiston, kaj fraŭlinon Durlat.

Li postrigardadis ilin, kiam ili estis pasintaj kaj ili ŝajnis al li irantaj tre, tre apude unu de la alia.

Kant restis iom senmova. Lia koro dolore batis kaj malagraba sento atakis lin.

Aŭtomate li faris paron de tiroj el sia estingiĝinta pipo, ĝin malpleniĝis sur kalkanumo kaj restopis ĝin.

Li superfortis sin, obstine kliniĝis sur la apogrelon kaj fiksrigardis la malhele verdajn alruliĝantajn ondojn, kiuj rompiĝis sur la jahto. Sed li ne plu ĝuis. Li ne plu aŭdis la kanton de akvo kaj vento, kaj eĉ la pala glimado de la trembrilaj steloj, kiuj speguliĝis en la malhela akvo sube de li, ne povis plu kateni lin.

Kaj nun li subite sciis...

Li ne akceptis la inviton de Maxton nur por kunfari vojaĝeton. Sed nun li devis subite konfesi, ja malkovri, ke portis la inviton al li Yvonne Durlat, tiun sabatan tagmezon, antaŭ tri semajnoj. Kaj de tiam ade pli malboniĝis. Nerimarkate tio atakis lin, sorĉis lin, kaj nun li tie staris kiel stulta lernanto, trafita en freŝa faro.

En liajn pensojn obstine penetris la serĉo de Doktoro Gulopez, ĉi posttagmeze, pri edziĝo kaj streĉataj retoj.

Malbenon !

(DAURIGOTA.)

- (5) Elparolu : Van der Merŝ.
- (6) Elparolu : Dubuis.
- (7) Elparolu : Stajnman.
- (8) Elparolu : Aleks.
- (9) Elparolu : Ivon.

Ver. uitg. F.E.I. — Bestuurder : E. Cortvriendt, P. van Humbeekstr. 3, Brussel. — Drukk. A. Hessens, Komediantestraat 12, Brussel.